

# EN RIGTIG BY

Af CLARA SVENDSEN

*Inden for den københavnske nærtrafiks område, der efterhånden domineres af standardiserede sovebybebyggelser, ligger dog også enkelte oaser, hvis beboere føler sig som privilegerede — En af dem er den gamle skipperby Dragør*

Den finske forfatter og fremragende oversætter af græske tragedier, Emil Zilliacus, talte for en snes år siden med en dansk forfatter om Danmark og sagde ved den lejlighed, at der var ét sted i Danmark, han aldrig glemte — et sted, som var noget helt for sig selv. En lille by — den hed: Dragør. Og nu i år har den lille bys navn stået at læse i et Digt i det italienske tidsskrift »L'Europa Letteraria«. I et af dens små huse er der blevet skrevet en novelle til »The New Yorker« og øvet på klaver til en koncert i Carnegie Hall.

Men når bussen med skiltet Dragør ruller over Rådhuspladsen, ved de færreste, at den kører til noget helt anderledes end de almindelige fjernere forstæder, villakvarterer og sovebyer.

Hvor mange københavnske omegnbusser fragter vel mennesker hjem til et hus, der har været i deres familie i over hundrede år? Ja, til en lille by med en sådan atmosfære af levende historie, at den, der skriver dette, gennem mundtlig overlevering har det mest levende billede for mig af min tip-tipoldefar, der var kaper

i tiden 1807—14. Han lå engang med sin båd ved Christiansborg og fik inspektionsbesøg af øvrigheden, fordi det var blevet rapporteret, at han havde krudt om bord og sikkert havde til hensigt at sprænge Christiansborg i luften. Så viste han med en imponerende gestus kaperbrevet frem, der autoriserede ham til at medføre krudt — en gestus, som hans barnebarn, min oldemor, på det livligste demonstrerede for sit yndlingsbarnebarn, min far.

Danmarks næststørste sejlskibsflåde lå ved den lille by. Min oldefar kom fra Skåne via

kalkbruddene på Saltholmen og byggede den nordre havnemole — *muljen* siger endnu de ældste, som taler dialekten. Hans sten ligger endnu under den store moderniserede mole, byens mest yndede promenade.

Men med sejlskibenes tilbagegang fik den lille bys økonomi dødsstødet, og to generationers liv var ødelagt. I den lille hytte, som molebygmesteren måske kun regnede med at bo i midlertidigt, står den dag i dag en stor egekiste, i hvis låg årstallet 1785 kan skelnes når lyset falder heldigt. Den er sikkert kommet til huse, fyldt med et godt brudeudstyr, med pigen fra den solide lokale familie, han blev gift ind i. Men det gik tilbage. Et dokument på huset med hans underskrift på fra 1857 er — et pantebrev. Hans søns og svigerdatters billeder hænger på væggen — mine bedsteforældre. I deres unge dage var der, ser man på billedet af min bedstemor, endnu råd til ørelokker af det pure guld, medaljon og svær sølvkæde. Knugende og uhyggeligt er det at tænke på, at byens hovederhverv simpelt hen ophørte, og at der kom tilstande som ikke giver Pontoppidans »Fra Hytterne« noget efter.

Byens egen flåde af mindre sejlskibe forsvandt; den tid var forbi, hvor det kunne hedde om en mand i byen: »Han har syv døtre, og syv skibe på søen«. Men min bedstefars generation sejlede endnu i deres yngre dage med de store udenlandske sejlskibe »på værmen«, d. v. s. til Sydamerika. I den stue, hvor jeg sætter en plade med »Sea-Shanties« på grammofonen, har han vandret op og ned med sin harmonika og spillet de gamle opsange, som han havde været med til at bruge i praksis: »We are bound for the Rio Grand« — hej, så skulle der hales. Der var humør over det arbejde, navnlig var der på et bestemt skib en neger, der havde det med at sætte et strålende grin op, der smittede de andre, så at de næsten ikke kunne få hallet i det afgørende øjeblik. Men et hårdt og farefuldt liv var det; to af slægten blev i Sydamerikas jord, bukket under for »gul feber«, og der var et havari i Nordhavet i en snestorm, hvor kabyssen røg over bord, og man måtte opretholde livet ved efter tur at klavre op og hakke lidt løs af noget frosent kød, der hang i masten.

Bunden blev nået økonomisk med en generation af børn, som

det næsten ikke mere var muligt at skaffe maden til. Og her havde man dog hus og båd, var ikke af de allerfattigste. Værst stillet af alle var enkerne. De tjente ofte lidt ved at væve, og de havde et par gæs; en økonomi uden ringeste margin. Fiskerne, som min bedstefar, tog sådanne enkers to—tre gæs med til Saltholmen, når de sejlede deres egen flok over. Så afhang hele vinterens økonomi af, om gæssene kom hjem i god behold om efteråret. Min far blev som dreng sendt med besked. »Jeg kunne se på deres ansigter, at de kunne se på mig i ansigt, om der var gået en gås tabt eller ikke«.

Men selv i disse fattige tider var der hilsener fra den store verden i de små huse: vestindisk syltetøj, kinesiske mønter med firkantet hul i, Staffordshire-figurer og konkylier på dragkisten. Der var også, i dette lukkede lille samfund, hvis mænd gennem lange tider havde levet så farligt, mærkelig synskhed, varsler, sanddrømme og spøgeri. — Og så sent som efter 1900 gik en vægter med sin »morgenstjerne« rundt i de snævre krogede gader og sang vægterversene, og det var ham

pålagt at tilføje hvad vinden var. Det var »vejrudsigten«, der kunne sige fiskerne om de skulde regne med at tørne tidligt ud.

Og nu? Ja, byen er ikke fattig mere. Og så har den det store held, at den gamle bykerne ligger tæt samlet, så at de nye kvarterer uden særpræg kommer til at ligge klart adskilt fra den gamle by. Og vi har fået en fornuftig bygningsvedtægt, som yder en rimelig beskyttelse.

Men truende momenter af uforstand og forsømmelighed er der naturligvis altid. Man er endnu ikke kommet i tanke om at indføre en anstændig trafikregulering i de smalle stræder, hvor knallerter og scootere brøler lige op ad stuevinduene, og overdimensionerede biler ramler imod de små velholdte huse og slår huller i murene. Et af byens smukkeste fortove, med den skønne gamle brolægning af ujævne utilhuggede sten, bruges som parkeringsplads. Papir, kapsler og ispindeskeletter flyder overalt i sommertiden. Men disse former for sjukskeri kan og må afhjælpes.

Kunstnerne er den lille bys bedste venner. De kan se, hvad den virkelig er, og siger det.

Mølsted og Viggo Johansen malede her. I huset med det brede gamlefortov boede Kay Christensen som barn med sine forældre om sommeren, og han har malet huset og den lille kønne plads, det ligger ved. Billedet findes gengivet i en bog med billeder fra hans barndom, og den er endda udkommet i Frankrig, hvor man altså kan beundre »La Maison de Mademoiselle Grubb, Rue des Tulipes, Dragør«. Denne lille plads har også Jørgen Gustava Brandt, »Tjørneengen«s digter, gæstet en tid. Og her fuldførte Karen Blixen »Skygger på Græsset«. Hun begyndte dagen med at sidde i morgensolen, med lågen i et af de grønne plankeværker åben, og se ud på Drodden og gåsemadammerne med deres gæslinger.

Desværre hedder den lille plads ikke Tulipangade for tiden. Ved en gennemgribende ændring for en snes år siden af gadenavne, som i det store og hele var god nok, røg Tulipangade med i købet og blev udskiftet med et udenvælts navn, som slår sludder for folk. Men da gadeskiltet har været ulæseligt i mange år, lige siden det var på mode at smadre emalje-

rede skilte med sten, er der god lejlighed til at genoplive Tulipangade. Hvor et noget søgt særpræg har sneget sig ind, er en god lille by bedst tjent med at få det ægte særpræg og dets charme tilbage.

En dyrebar ting, og det er den allervigtigste, er gudske-lov modstandsdygtig og bliver ikke så let slået ihjel. Det er byens vidunderlige lys. Samspillet mellem de snoede stræder, smalle gader og små torve med de gule huse og det klare lys, der kastes forstærket tilbage fra hele Køge Bugts store flade, hvor man under særlige forhold kan se luftspejlinger som over en ørken. En irsk gæst beundrede det i det tidlige forår i år, hvor isen endnu lå derude og lyste. På vej ned om havnen øjnede han en hvid stribe ude i vest, i aftensolen, af en jet der gik op. Et øjeblik efter en tilsvarende i øst. De steg ganske symmetrisk op, mødtes i Zenith og fortsatte ned og bort ad hinandens skinnende kølvand, efter at have spændt som en regnbue over den lille by og os, der stod ved museets gamle bygning på havnepladsen og så i vejret.

CLARA SVENDSEN.